

POSTLOKAALINEN AIKA

Teknosysteemien kulttuuri

Rakennemuutos ei-paikalliseen ympäristöön. Silloin kun suomalaiset maakuntakulttuurit syntyivät, hämäläiset, savolaiset ja karjalaiset elivät yhteisöissään, sopeutuivat omaan maantieteelliseen ympäristöönsä ja loivat paikallisissa luonnonoloissa toimivia kulttuurisia ratkaisujaan. Etninen ihminen rakensi itse kylämaisemansa ja suhteutti sosiaaliset arvonsa niin kuin uskonnolliset selityksensäkin ympäröivään todellisuuteen. Hän puhui paikallista kieltään, murretaan, jäsensi ympäristönsä paikallisilla käsitteillä ja nimityksillä, kiinnitti tarinat omaan ympäristöönsä, paikkakuntansa taloihin tai henkilöihin. Kulttuuri oli yhteisiä tapahtumia, kyläläisten tai sukulaisten häitä ja hautajaisia. Omillaan toimeen tulevat paikallisyhteisöt sopeuttivat vieraatkin vaikutteet elinehtoihinsa ja loivat ne erilaiset etniset kulttuurit ja erilaiset kulttuurimaisemat, joita maa-pallolla on ollut olemassa.

Suomi on esimerkkimaa myös paikallisteknologisen teollisuuskulttuurin synnystä. Vanhat rautaruukit, sahat ja 1800-luvun lopulla vielä paperitehtaatkin rakennettiin koskien rannalle ja tehtaan ympärille syntyi paikallinen yhteisö, teollisuuskylä. Tehtaan omistaja, ruukinpatruuna, rakennutti kylään asuinkartanonsa ja työväenasuntoja, perusti kouluja, raivautti peltoja ja viljeli maata pitääkseen tehdasyhdyskunnan omavaraisena, monilla teollisuuslaitoksilla oli oma rahakin. Vielä toiseen maailmansotaan asti tehdaspaikkakunnat olivat monella tavalla paikallisia. Tehdas ylläpiti lastentarhoja, kouluja, urheiluseuroja, terveydenhoitoa, niitä palveluja, joista moderni hyvinvointivaltio nykyisin huolehtii. Maaseudulla ajattelu oli pitkään kyläkeskeistä. Tuon ajan yrittäjät halusivat perustaa yrityksensä omaan kylään tai ainakin omaan pitäjään. Jokaisessa suuremmassa kylässä oli oma meijeri, saha, tiilitehdas, metallipaja tai muu paikallinen tuotantolaitos. Kyliin rakennettiin kyläkouluja, niissä toimi posti, pankki ja muita palvelulaitoksia, omaan kylään perustettiin maamiesseura, nuorisoseura, työväenyhdistys, suojeluskunta, jotka rakensivat talloilla seurojentalonsa, pitivät opintokerhoja ja järjestivät iltamia, joissa kyläläiset itse huolehtivat ohjelmasta. Olennaista oli paikallisen itsenäisyyden ja omavaraisuuden ideologia, ihminen kuului kylään ja elämän odotettiin jatkuvan omalla paikkakunnalla. Kun koneteollinen vallankumous alkoi ja maaseudulle syntyi autoliikenteen varaan suunniteltu yhteiskunta, kylien koko toimintaympäristö muuttui ei-paikalliseksi. Kyläyhteisöt ja niiden talous, koko vanha kylätason teollisuus lakkasi toimimasta; kylämeijerit ovat hävinneet, jäljellä on kaksi kansainvälistä meijerikonsernia; kyläkaupat ovat lopettaneet, kyläkoulut on lähes kokonaan lakkautettu. Keskittyminen uhkaa nyt kuntalaitosta ja jos kehitys jatkuu, vanhoista paikallisista yhteiskuntarakenteista ei jää mitään jäljelle.

Suuri rakennemuutos, paikallisuuden häviäminen, alkoi toisen maailmasodan jälkeen, jolloin suomalaistenkin tekninen ympäristö ja kulttuurin resurssit muuttuivat ei-paikallisiksi. Nykyajan kulttuurien elinympäristö ei enää ole se maantieteellinen paikka, jossa ihmiset asuvat, vaan kansainvälinen taloudellinen ja tieteellistekninen kehitys. Perinneatlaksen ajoista suomalaisten todellinen elinympäristö on *delo-*

kaalistunut, muuttunut yli paikalliseksi, ja delokaalistuminen jatkuu. Vaikuttava kulttuuriympäristö on muuttumassa paikattomaksi, *postlokaaliseksi* (globaaliksi, universaaliseksi, planetaariseksi). Yli paikallisen kulttuurin rakenteet ovat kokonaan toisenlaisia kuin paikalliskulttuurien aikakaudella. Kulttuurin perusrakenne ei enää ole paikallinen yhteisö, vaan *teknosysteemi*. Lähes kaikilla ihmiselämän alueilla toimii taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen teknokoneistonsa, joka tuottaa oman alueensa tieteellisteknisen tiedon ja tulevaisuuden. Käsite teknosysteemi on tässä määritelty teknis-taloudellis-sosiaaliseksi organisaatioksi, joka hallitsee jotain kulttuurin aluetta ja luo oman kulttuuriympäristönsä. Se voi olla ympäristö-tekniinen kokonaisuus, joka hyödyntää tiettyjä luonnonvaroja tai tuottaa tiettyjä teknisiä tuotteita, mutta omia teknosysteemeitään ovat myös esimerkiksi terveydenhoito, tiede, taide ja media. Kulttuurin tuottavat teknosysteemien toimijat, *meritokraatit*, ulkopuolisen koulutuksen saaneet ammatti- tai oppi-ihmiset, joiden asema perustuu ansioihin jossain organisaatiossa. Nykyajan ihminen kuuluu ennen kaikkea johonkin teknosysteemiin, se muodostaa hänen elämänsä kehyksen ja antaa hänelle tulevaisuuden mahdollisuudet. Tietyn tuotantoalueen teknosysteemi yhdistää ihmisiä, ei asuinpaikka tai sosiaalinen luokka.

Rakennemuutos ulottuu myös kulttuurin arvoihin, maailmankuviin ja ideologioihin. Yhteisen hyvän etiikkaa ei enää pidä yllä yhteisöllisyys eikä kristillisyyttä, vaan uskonnollistettu käsitys kehityksestä. Uskosta kehitykseen on tullut uskoon verrattava ideologia, se ohjaa teknosysteemien toimintaa ja määrittelee yhteiskunnan suhteen ympäristöönsä, myös ympäröivään luontoon. Kehitysuskonto antaa perimmäisiä, itsestään selviä vastauksia siihen, mikä on kulttuurin arvojen ja tavoitteiden hierarkia, korkein rationaalisuus. Uskontojen tapaan kehityskultilla on omat myyttinsä ja riittinsä, ja tieteellistekninen pelastusoppinsa, joka oikeuttaa teknosysteemit ottamaan hallintaansa koko ympäristönsä, universumin ja ihmiselämän. Postlokaalisen maailman kulttuurilaki on keskittyminen. Kehitysuskon eskatologiassa päämääränä on kuviteltu tieteellistekninen täydellisyys, täydellinen yhteiskunta ja kulttuuri. Tulevaisuuden ympäristö on jo näkyvissä. Tieteellisteknisen kehityksen päätepisteenä on *finalisaatio*, globaali, universaalisti toimiva yhtenäiskulttuuri, jossa ihminen ja luonto ovat täydellisesti teknosysteemien hallinnassa.

Yli paikallinen kulttuuri. Yli paikallinen kulttuurijärjestelmä syntyi toisen maailmansodan jälkeen alkaneessa suuressa rakennemuutoksessa, jota nimitetty teolliseksi vallankumoukseksi, silloin länsimainen yhteiskunta teollistui, urbaanistui ja modernistui. Suomalaiset niin kuin suurin osa maailman kansoista on siirtynyt (1) yli paikalliseen kulttuuriin, jonka todellinen vaikuttava ympäristö on paikallisten yhteisöjen yläpuolella. Kulttuurin (2) resurssit ovat ei-paikallisia: kansainvälistä tietoa ja tekniikkaa, kansainvälisiä raaka-aineita. Moderni kehitys on kasvanut ennen kaikkea sarjatyön (liukuhihnan), konetekniikan ja fossiilisten polttoaineiden varaan. Yli paikallisen kulttuurin (3) ”yhteisö” on kansallisvaltio, sen on ajateltu olevan kansalaisten oma kollektiivinen yritys, jolla on yhteinen kansantalous ja jonka työn tulokset, kansantuote, jaetaan valtioyhteisön jäsenten kesken. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion ideana on ollut, että valtio pitää huolta kansalaistensa elämästä: koulutuksesta, terveydenhoidosta ja tarvittaessa myös toimeentulosta. Valtioiden (4) kansallisen talouden on ollut sopeuduttava valtioiden väliseen taloudelliseen kilpailuun, luotava kulttuuriset vastaukset, jotka toimivat delokaalisessa ympäristössä. Valtiokulttuurista on tullut kaikkialle ulottuva organisaatio, sen rakenteet ovat (5) keskitettyjä taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia organisaatioita, korporaatioita, keskusjärjestöjä, yhdistyksiä; ts. teknosysteemejä, jotka tuottavat eri elämänalojen kulttuurin: kulutustavarat, hallinnon, kansalaispalvelut, uusien sukupolvien kouluttamisen, tieteen ja taiteen. Nyky-Suomen rakenteita ovat keskusliikkeet, keskusvirastot ja keskusjärjestöt; kuntakeskukset, palvelukeskukset, urheilukeskukset ja kulttuurikeskukset. Lokaalisuus, kylät ja kunnat, historialliset hämäläisten, savolaisten ja pohjalaisten maakunnat ovat delokaalistuneet ja sopeutuneet osaksi yleistä keskitettyä valtiokulttuuria.

Paikallisten yhteisöjen hajottua (6) agraarikulttuurien moraalialiarvot, koko niiden eettinen perusta on menettänyt merkityksensä. Naapuruuden ja lähimmäisyyden etiikka: vanhempien kunnioittaminen, naapurien auttaminen, hyvät tavat, joiden paikalliskulttuureissa on katsottu ylläpitävän yhteisöllisyyttä ja arvokasta ihmiselämää, ovat muuttuneet modernin, urbaanin yhteiskunnan vastarakenteiksi. 1960- ja 1970-lukujen seksuaalivallankumous muutti käsitykset siveydestä, seksuaalisen käyttäytymisen ihanteista. Delokaalisessa elinympäristössä (7) paikallisyhteisöjen instituutiot ovat lakanneet toimimasta ja häviävät. Yhteisölliset häät ja hautajaiset ja muut kyläjuhlat ovat loppuneet; tavallisten ihmisten elämänsiirrit ovat privatisoituneet ja kaupallistuneet. Avioliitto on etenkin kaupungeissa muuttunut yhä lyhytaikaisemmaksi parisuhteeksi. Kulttuuriantropologian näkökulmasta länsimaissa vallitsee oikeastaan jo seksuaalinen normittomuus, promiskuiteetti, ja ns. seriaalinen moniavioisuus eli sarjapolygamia, jolle ovat ominaisia toisiaan seuraavat avio- ja avoliitot, tai tilapäissuhteet.

Ylipaikalliseen, kaupalliseen kulttuuriympäristöön on syntynyt (8) vapauden hegemonia, joka on läpäissyt koko yhteiskunnan lasten kasvatuksesta käyttäytymistapoihin; kulttuurin itseisarvoja ovat kansalaisten vapaus, riippumattomuus, demokratia, yksilöllisyys. Nuoret kasvavat ”vapaaseen maailmaan”, moderni taide, kirjallisuus, elokuvat, koko länsimainen tajuntateollisuus elää moraalisesta vapaudesta: seksistä, pornosta ja väkivallasta, paikalliskulttuurien näkökulmasta katsoen kulttuuri suorastaan kilpailee pahuuden ja eettisen rappion esille tuomisessa. Uuden vapaan sukupolven tytöt ovat omaksuneet seksuaalisen tasa-arvon, käyttävät alkoholia ja muita huumeita ja etsivät seksikokemuksia samalla tavalla kuin ikäisensä pojatkin. Uusliberalistinen massamedia on tehnyt naurunalaiseksi paikallisyhteisöjen ihmishanteet ja muokannut uusiksi esikuviksi ”vapaat”, ”yksilölliset”, ”kapinalliset” massaihmiset. Paikalliskulttuureissa ihmisellä on ollut velvollisuuksia toisia kohtaan, delokaalisen (9) kansallisvaltion julkinen puhe tuntee vain oikeudet: kansalais-, ihmis-, yksilönoikeudet. Velvollisuuksien tilalla ovat omat yksilönoikeudet, ne oikeuttavat ja velvoittavat jokaisen toteuttamaan omat tavoitteensa, elämänuransa.

Agraarikulttuurien (10) kyläuskonnot ovat sekulaaristuneet, muuttuneet oman alansa moderneiksi teknosysteemeiksi, uskonnollisten palvelujen ja uskontoviihteen tuottajiksi. Niiden rinnalle on noussut kasvava määrä uususkontoja, jotka tarjoavat tuonpuoleisia kokemuksia, mystiikkaa, terapiaa, yliluonnollisuutta. Länsimaisen kulttuurin todellisuutta ja tulevaisuutta ohjaa (11) kehitysuskon hegemonia: tieteellistekninen pelastusoppi ja täydellisen kehityksen eskatologia, usko siihen, että tiede ja tekniikka pelastavat maapallon ja ratkaisevat kaikki ihmiskunnan ongelmat. Oikea kulttuuri on ympäristön hallintaa; luonnonvaraisuus, omaehtoisuus ja paikallisuus ovat oikean kulttuurin vastavoimia, antikehitystä. Kansallisvaltio on (12) koulutusyhteiskunta, joissa lasten ja nuorten kasvatus, sosiaalistaminen ja enkulturaatio on muuttunut organisatoriseksi ihmistuotannoksi. Kasvatuksen ihanteena ei ole hyvä kyläläinen, vaan suorittaja, meritokraatti, joka omaksuu teknosysteemien tuottaman tiedon ja taidon, ja menestyy oman alansa tuotanto-organisaatiossa. Meritokratia ottaa kansalaisensa syntymästä lähtien haltuunsa; mittaa, luokittelee ja sopeuttaa kansainvälisiin odotuksiin. Kyläyhteisöjen (13) hierarkia on kasvanut kansalliseksi hierarkiaksi. Paikallisten ihmisten yläpuolelle ovat nousseet kansalliset suorittajat, suurmiehet ja valtioheerokset, joiden ympärille luodaan kansallinen historia ja kansallinen kulttuuri.

Kansallisvaltioissa kansalliset teknosysteemit tuottavat myös kulttuurin. Kansankulttuuri (14) on kaupallista tajuntateollisuutta, jota tuottavat alan ammattisuorittajat, tajuntateknikot ja mielen insinöörit. Viihdetekniikan kehittyessä nuorten kylätanssit ja illanistujaiset ovat kasvaneet mammuttimaisiksi massatapahtumiksi, rokkikonserteiksi; musiikki, laulut, uusi folklore on maailman kansojen yhteistä tajuntateollisuutta. Omavaraisesta, itse tekemässään ympäristössä eläneestä kyläläisestä on tullut ulkoa ohjattu kulluttaja, jolle teknotekoneistot tuottavat kulttuurin välineitä, palveluja ja elämyksiä. Kulttuuri on kulutusta, tavaroitten tuottamista ja tajuntateollisuutta; elintasoja ja viihdettä.

Nykyajan valtioiden hierarkiassa Suomi on maailman rikkaimpia ja teknisesti kehittyneimpiä hyvinvointiyhteiskuntia, jossa valtio huolehtii kansalaisistaan ja kulttuuristaan. Suomi on koulutuksen esimerkimaista, jokaisella nuorella oikeus ilmaiseen opiskeluun, maassa on suhteellisesti eniten yliopistoja ja koulutettuja ihmisiä; suurin osa työssä käyvistä suomalaisista on suorittanut korkeakoulutasoisen ammattitutkinon. Kansalaisista huolehtii kasvava joukko ammattiauttajia, lääkäreitä, terapeutteja, ohjaajia; teknokoneistot tuottavat yhä enemmän elämän hallintaa, kasvatusta- ja opetusoppeja, avioliitto-, perhe- ja seksineuvontaa. Postlokaalinen ihminen ei kykene enää selviämään ympäristössään ilman kaikkialle ulottuvien teknokoneistojen ohjausta ja huolenpitoa.

Suomen postlokaalistuminen alkoi 1990-luvulla, jolloin ”pääomat vapautettiin” ja kansainväliselle pääomalle annettiin oikeus hankkia vapaasti omistukseensa suomalaisia yrityksiä. Muutamassa vuodessa suuri osa suomalaisesta teollisuudesta, kansantaloudesta, joutui ylikansallisten konsernien tai kansainvälisen pääoman haltuun. Samalla valtion omistama kansallinen teollisuustuotanto ja monet palvelulaitoksetkin sopeutettiin kansainväliseen kilpailuympäristöön: ne yksityistettiin pörssiyrityksiä tai myytiin ulkomaiseen omistukseen. Suomesta on tullut osa globaalia maailmantaloutta, kansakuntana maa keskittyy nyt metropoleihin, se on mukana Euroopan unionissa, rakentamassa uutta mantereenlaajuista valtiota ja tulevaisuuden postlokaalisessa maailmassa pienet kansalliset valtiokulttuurit ilmeisesti rappeutuvat ja lakkaavat vuorostaan toimimasta.

Postlokaalinen tulevaisuus. Jos globaalistuminen jatkuu, kaikki kansat tulevat elämään (1) tieteellisteknisessä ympäristössä, jossa kulttuurin resurssit, sopeutuminen ja kehitys yhdenmukaistuvat kaikkialla maapallolla. Tulevaisuuden postlokaalinen kulttuuri on (2) rakenteellisesti yhdenmukainen maailmanjärjestelmä, jonka ”yhteisöt” ovat globaaleja tai planetaarisia teknosysteemeitä. Ne ovat lopullisesti monopolisoineet oman alueensa hallinnan ja tulevaisuuden, ja tuottavat kaikkialla samat kulttuurin välineet, saman tieteellistekniset sivistyksen ja yhdenmukaisen ihmiselämän. Maailmantaloutta eivät enää voi ohjata kansallisvaltiot, vaan niiden tehtävät siirtyvät (3) maanosavaltioille, tai ”maailmanhallituksille”, jotka säätelevät teknosysteemien toimintaa ja keskinäistä kilpailua maapallon resursseista. Tulevaisuuden (4) ekologisia voittajia ovat maailmantason ihmiset, jotka ovat saaneet oman alansa universaalitieteellistekniset koulutuksen ja voivat elää omassa teknosysteemissään eri puolilla maapalloa. Kansallisvaltiota luotaessa keskitettyjen koulutusorganisaatioiden tuli tuottaa hyviä kansalaisia, jotka kykenivät palvelemaan isänmaataan. Postlokaalisessa maailmassa kansallinen sivistys menettää merkityksensä, teknokoneistot tuottavat kansainvälisiä suorittajia, joiden tulisi selvittää monikansallisissa suurorganisaatioissa, sopeutua ihmiskunnan yhteiseen tulevaisuuteen, rajattomaan kilpailuympäristöön. Postlokaalinen ihminen tulee liikkumaan rajattomasti, vaihtamaan jatkuvasti kulttuuriaan, ja sen vuoksi myös (5) yhteiskunnan palveluiden tulee toimia kaikkialla maailmassa. Planetaarinen elämä vaatii uudet tuotanto-, yhteiskunta- ja palvelurakenteet; kokonaan toisenlaiset kuin kansallisvaltioiden aikakaudella.

Kulttuurin (6) ihmisihanteena ei enää ole hyvä kyläläinen, vaan omista mahdollisuuksistaan ja oikeuksistaan kiinni pitävä menestyjä, jopa narsismiin asti itseensä keskittynyt kuluttaja, ego-ihminen, joka on lyönyt alas kanssaihmisensä ja elää omaa vapaata, jatkuvasti vaihtelevaa, muista piittaamatonta elämänsä. Kun ihmisen ympäriltä häviävät lopullisesti pysyvyys ja yhteisöllisyys: perhe-, koulu-, työ- ja asuinyhteisöt, jäljelle jää ihminen, jolla ei ole velvollisuuksia, ei kiinteitä sidoksia eikä pitkäaikaisia kontaktejakaan toisiin ihmisiin. Maailmankansalaisen elämä on ilmeisesti yhä hetkellisempää tai ”hektisempää”; kulttuuri ja ihmiselämä tulkitaan sattumanvaraiseksi, olemassaolo kulkee sattumanvaraisesti niin kuin maailmankaikkeuden evoluutio. Ympäristö, luonto, kulttuuriselitykset ja tulevaisuuden utopiat, koko aikansa folklore muodostavat jälleen yhtenäisen järjestelmän.

Postlokaalisen ympäristön ihmishierarkia kasvaa sekin globaaliksi, kulttuurista merkitystä on maailmanjulkisuuden suorittajaheeroksilla, maailmanyhteisön voittajilla, jotka ovat nousseet kaikkien massojen tietoisuuteen. Paikalliskulttuurien (7) moraalinormit, avioliitto- ja perheinstituutio katoavat lopullisesti. Globaali yksityiselämä on satunnaisia huume-, seksi- ja parisuhde-elämyksiä eri puolilla maapalloa. Ihmiskunnan (8) lisääntymisestä huolehtii siitäkin teknosysteemi, joka hallitsee täydellisesti tieteellisteknisen reproduktion, ihmislajin kehittämisen. Biotekniikka ja ihmisen psyykkisten ja fyysisten ominaisuuksien jatkuva kehittäminen tuottaa huippuihmisiä, joita globaali kilpailu tarvitsee. Ihmisjalostus, eugeniikka tai lajihygienia nousevat väistämättä jälleen esiin, postlokaalista kehitystä ohjaa täydellistymisen pakko.

Globaalin kulttuurijärjestelmän (9) hallintaideologia on ilmeisesti uskonnollistettu evolutionismi ja oppi maapallon pelastamisesta. Korkeauskontojen moraalin korvaa evoluutioetiikka, yli-ihmis-ideologia tai biologinen moralioppi; moraalisesti väärää, syntiä, on luonnonvarojen kuluttaminen yli kullekin sallittujen normien. Yksityisen ihmisen eettistä käyttäytymistä ja elämäntapaa punnitaan suhteessa luontoon ja kehitykseen; jumalasuhteen tilalle tulee luontosuhde. Moraalin ja etiikan kadottua maailmankulttuurin (10) järjestystä ylläpitää kaikkialle ulottuva ubiikki tieteellistekninen valvonta. Digitaalinen teknologia on jo itsessään kontrollitekniikkaa, mutta maailmanympäristössä valvonnasta tulee välttämätöntä; ilman kaikkialle ulottuvaa tieteellisteknistä kontrollia ei maailmanjärjestelmä voi syntyä eikä toimia. Paikallisyhteisöjen ihmisten elinympäristössä ei tarvittu lukkoja, aitoja eikä kaltereita, postlokaalinen maailmanjärjestelmässä valvonta finaalistuu, kaiken tapahtumisen täytyy olla teknisesti turvallista, täydellisesti hallittua ja ennakoitua. Maailman tietokonekeskukset, maailmanaivot, keräävät, käsittelevät ja tallentavat yhä tarkempia tietoja maailmankansalaisista; omaa aluettaan hallitsevat teknosysteemit arkistoivat yhä tarkemmin dataa, jota niiden toiminta, turvallisuus ja tulevaisuus tarvitsevat. Globaalissa järjestelmässä elävän ihmisen henkilöllisyys, kansalaiskelpoisuus, työhistoria ja tulevaisuus täytyy pystyä määrittelemään reaaliajassa kaikkialla maailmassa. Henkilökohtaiset valvontalaitteet, biotunnisteet, maailmanlaajuiset henkilökortistot ovat välttämättömiä, niissä on sisällä maailmakansalaisten persoona, ja olemassaolo jossakin pisteessä maapallolla. Tulevaisuuden kehitys on valvontatekniikan kasvua. Julkiset ja yksityiset tilat, kaupunkikeskukset, asuinalueet ja kansalaisten kodit suojataan tunnistus- ja seurantalaitteilla, valvontakameroilla; ilman henkilötunnistintaa ihminen ei voi liikkua edes arkiympäristössään, ei päästä sisälle työpaikalleen eikä omaan älykotiinsa. Teknisen kehityksen utopioihin kuuluu automatiikka ja robottitekniikka, joka ohjaa kaikkea tapahtumista, liikennettä, kulutusta, huolehtii tuotannosta, sairaiden ja vanhusten hoitamisesta, koko ihmiselämästä. Myös ihmiset itse keräävät tietoja omasta elämästään ja persoonastaan; erilaiset piisirut, älykortit, terveysvälineet ja turvavaatteet tulevat jatkuvasti seuraamaan ihmisten fyysistä tilaa ja elämäntapoja. Ubiikki valvonta korvaa moraalinormit ja etiikan, omantunto on valvontakamera.

Tulevaisuuden imperiumien (11) kohtalon kysymys saattaa olla luonnonvarojen käyttö. Jatkuvaan kasvuun ja kehitykseen perustuva globaali talous ei kykene korjaamaan itse järjestelmää, vaan maailmanhallinto rajoittuu valvomaan kuluttavaa ihmistä. Ilmastomuutoksen torjumisesta ja maapallon pelastamisesta syntyy ympäristödiktatuuri, jonka hallintaideologia oikeuttaa kontrolloimaan kansalaisten kulutusta, mittaamaan ekologisia jalanjälkiä, syyllistämään ja eliminoimaan toisinajattelijat, kehityspakanat ja luonnon viholliset. Jos keskittyminen jatkuu, (12) postlokaaliset ihmiset siirtyvät metropoleihin tai gigapoleihin, jotka ovat suurempia kuin pienet valtiot. Luonto siirtyy tuotanto- ja suojelukoneistojen hallintaan ja korvataan virtuaalikokemuksilla, luontofilmeillä, maailmankansalaisten ei tarvitse enää olla missään tekemisissä tieteellisteknisesti uudelleenluotujen tuotantoeläinten kanssa, ei edes liikkua todellisessa luononympäristössä.

Postlokaalisen (13) kulttuurin tuottavat keskitetyt tieteen, taiteen ja viihteen teknotekoneistot, joiden tulevaisuuden sanelee sopeutuminen globaalin kehityksen vaatimuksiin. Tajuntateollisuus keskittyy vapaan maailmanihmisen kokemuksiin, hänen rajattoman elämänsä kuvaamiseen, tulkintaan ja ohjaamiseen.

Kulttuurisesti tärkeintä on vaikuttaa massoihin: kuluttajiin, katsojiin. Planetaarisessa tulevaisuudessa syntyy täydellinen eminentiakulttuuri, jossa vain kaikkein näkyvin on kulttuuria. Kansallisten vaikuttajien tilalle tulevat kansainväliset huippuyksilöt, globaalit suorittajat, maailmanheerokset, heidän ympärilleen keskittyy tapahtuminen, media ja historia. Globaali folklore kertoo suurheeroksista, joiden elämänvaiheisiin ja sankaritekoihin massaihmiset voivat identifioitua ja joiden TV-rituaaleissa he voivat kokea kaikkien ihmisten yhteisyyden. Kulttuurintutkimusta hallitsee sitäkin biologinen paradigma, evoluutiopsykologinen tai lajihistoriallinen oppi evoluutioihmisestä, joka on kaikkialla samanlainen ja vastaa tieteellisteknisen maailmanhallinnan vaatimuksia. Jos kehitys jatkuu nykyisen kaltaisena, (14) postlokaalinen yhteiskunta tulee olemaan polaarinen kulttuuri, jossa voittajien ja häviäjien elämän vastakkaisuus kärjistyy; myös kulttuurin hierarkia globalistuu. Yhä useammat nuoret putoavat kilpailusta ja syrjäytyvät; länsimaisissa yhteiskunnissa on yhä enemmän niitä, jotka haluavat tuhota oman elämänsä, tulevaisuutensa, joilla ei ole mitään, minkä vuoksi elää. Kulttuuri toimii terapiakoneistojen, huumeiden ja kontrollijärjestelmien varassa. Metsästäjä-keräilijöiden ajoista lähtien yhteiskunnan kontrollijärjestelmät ovat kasvaneet ja organisatorinen väkivalta lisääntynyt, postlokaalinen kulttuuri voi moninkertaistaa sen "laillisen väkivallan", jota keskitetyt kansallisvaltiot ovat harjoittaneet.

Maailmantalouden kasvu ja tekninen kehitys tuottaa uusia utopioita, tulevaisuuden paratiisikuvia aineellisen elämän yltäkylläisyydestä. Rikas elämä on uusien teknisten välineiden hankkimista, jatkuvaa kulttuurikokemusten ostamista, omia projekteja ja harrastuksia, oman kehon palvontaa, alati vaihtuvia ihmissuhde-elämyksiä, seikkailemista mielen insinöörien luomassa virtuaalimaailmassa. Todellista ja merkittävää on kulttuuriteollisuus, jota ostetaan kaikkialla maailmassa. Postlokaalisessa kulttuurissa kaikille markkinoidaan samat tajuntateollisuuden tuotteet, sama globaali matkiminen ja kuluttamisen yhdenmukaisuus. Siinä maailmassa kulttuuria ei enää ole tavallisten ihmisten elämä, kylien elämä eikä itse tehty ympäristö, omavaraisuus tai omaehtoisuus. Tulevaisuuden utopia on täydellinen maailmankulttuuri. Sen kasvua ja kehitystä jarruttaa kaikki, mikä on kansallista: kansallisen tuotannon suosiminen, protektionismi, kansanarmeija, hyvinvointivaltion julkiset palvelut, kansallinen sivistys, isänmaalliset ideologiat ja utopiat. Kansallisvaltiota luotaessa paikallisuus oli kehityksen jarru, maailmanjärjestelmää luotaessa kansallisvaltiosta on vuorostaan tulossa takapajuisuuden ja pysähtyneisyyden muistomerkki.

Häviävätkö kansalliset kulttuurit?

Agraarikulttuurin globalisaatio. Delokaalistumisen alettua perinneatlaksen kuvaamat paikalliset agraarikulttuurit ovat hävinneet muutamassa vuosikymmenessä. Suomen maataloudessa alkoi ensimmäinen (1) teollisen työtekniikan rakennemuutos 1800-luvun loppupuolella, jolloin varhaisimmat tehdasvalmisteiset työvälineet tulivat käyttöön ja meijeriteollisuus syntyi. Aina 1930-luvulle asti "hevosvetoinen" maatalous perustui kuitenkin paikalliseen energiaan, maatilat olivat erikoistumattomia ja pitkään vielä omavaraisiakin; harava-, niitto- ja puimakoneet toivat ikään kuin vain parannuksia talonpoikaisiin työmenetelmiin. Teollistumisen edetessä myös maanviljely elinkeinomuotona alkoi delokaalistua ja siirtyä rahatalouteen. Talonpojan pellot ja metsät muuttuivat kaupallisiksi resursseiksi, talonpojasta itsestään tuli maanviljelijä, tietyn ammattiluokan edustaja, jonka oli yhä enemmän sopeuduttava ulkopuolisiin markkinoihin, valtiokeskeiseen kansantalouteen. Totaalinen maatalouden niin kuin koko länsimaisen kulttuurin

rakennemuutos tapahtui toisen maailmansodan jälkeen, jolloin alkoi (2) tuotantoviljelyn aikakausi; tuon ajan rakennemuutosta voidaan nimittää modernisaatioksi tai varsinaiseksi tieteellistekniseksi valankumoukseksi. Tämän teoksen termeillä määriteltynä maanviljely delokaalistui, muuttui ylipaikalliseksi. Maatalous alkoi sopeutua ns. moderniin kansainväliseen taloudelliseen ja tekniseen kehitykseen, maailman markkinoihin. Kulttuurina tuotantoviljely on teknologiaa, tietoa ja taitoa, joka tuotetaan suurimmaksi osaksi ulkopuolisissa teknosysteemeissä, teollisuuden suunnittelu-osastoilla, maatalouden tutkimuskeskuksissa ja maanviljelijöiden ammattijärjestöissä. Maatalouskulttuuri on ravintotuotannon teknosysteemin kasvua ja kehitystä; maa, eläimet ja ihminenkin ovat "materiaalia", jota kehitetään, josta saatava irti maksimaalinen markkinataloudellinen hyöty. Suomalaiseenkin maatalouteen syntyi uusi meritokratian kehityskieli, jolla perusteltiin tulevaisuuden väistämättömyys, kotieläinten liukuhinnat, häkkikanalat, koko tieteellistekninen tehotuotanto.

Teollisen maatalouden elinehdot määräytyvät jo kokonaan paikallisuuden ulkopuolella, uusi teknologia perustuu ei-paikalliseen energiaan, keinolannoitteisiin, fossiilisiin polttoaineisiin. Kansallisvaltioiden ohjaamassa ravinnontuotannon teknosysteemissä maanviljelijästä tuli tuottaja, hänen tilansa on tuotantolaitos, jonka mallina on teollisuuden tuotantoprosessi, liukuhinna. Maanviljelyn elinehtoja olivat tehokkuus ja tuotannon kasvu. Maatalouden teknosysteemi kehittää yhä tehokkaampia koneita, jalostaa maksimaalisesti tuottavia viljalajikkeita ja karjarotuja. Uudet suurkoneet, traktorit ja leikkuupuimurit muuttivat maatilant tuotantoprosessin kaikki vaiheet, tilan rakennuksetkin oli rakennettava ja mitoitettava uudestaan. Maataloustuottajan ympäristössä käsitys kehityksestä määrittelee rationaalisen ja epärationaalisen, kulttuurin ja antikulttuurin.

Postlokaalisessa maailmassa suomalaisen tuotantoviljelijän ympäristö on globaalistunut, hänen on selviydyttävä maailmanlaajuisessa (3) agroteollisuuden teknosysteemissä, jossa tuotannon rakenteet kasvavat, keskittyvät ja automatisoituvat. Maatilojen määrä on Suomessa jatkuvasti vähentynyt ja nyt keskustellaan siitä, jatkuuko viljan viljely täällä maapallon pohjoisella vyöhykkeellä vain muuttuuko kaskiviljelijöiden kerran asuttama Sisä-Suomi boreaaliseksi talousmetsäksi, puupelloksi, tai taigaksi. Nykyisin suomalainen maanviljelijä yrittää omassa maaseutuyrittäjien verkostossaan etsiä selviytymismahdollisuuksia luonnonmukaisesta viljelystä, bioenergian tuotannosta tai jostakin uudesta sivuelinkeinosta. Ilmaston lämmetessä maatalous todennäköisesti jatkuu, mutta edessä on uusi totaalinen rakennemuutos.

Globaalissa ympäristössä tulevat menestymään vain globaalit rakenteet. On todennäköistä, että perinteiset perheviljelmät korvaa digitalisoitu ja automatisoitu agroteollisuus. Kansainväliset konsernit hankkivat haltuunsa Suomen viljelyskelpoiset maat ja muuttavat ne suurtuotantolaitoksiksi, joissa viljely ja karjanhoito automatisoidaan; maataloudessakin tuotantokilpaa alkavat käydä robotit. Kaskiviljelijä, talonpoika, maanviljelijä, maataloustuottaja ja maaseutuyrittäjä ovat kaikki toimineet rakenteellisesti erilaisissa kulttuuriympäristöissä. Kunkin aikakauden käsitykset viljelystä maasta, luonnosta, yhteisöstä ja hyvästä elämästä ovat poikenneet toisistaan. Kulttuuriekologian näkökulmasta kaikki luonnonkäytön muodot: metsästyminen, kaskiviljely, talonpoikaistalous ja tieteellistekninen tehoviljely ovat tuhoutuneet kaupallisen hyödyn maksimointiin. Maatalous jatkaa keskittymistään, maapallon luonnonvaroista, maasta, vedestä tieteellisteknisestä hedelmällisyydestä on alkanut rajaton kilpailu.

Mitä on kulttuurin finalisaatio? Valtiokulttuurien jälkeen ovat ilmeisesti syntymässä mantereenlaajuiset järjestelmät, maanosakeskukset, postlokaalinen maailmankulttuuri, maailmanaivot. Ympäristö on rajattomuutta, se on yläpuolella kaiken paikallisuuden. Postlokaalisen todellisuuden tuottaa superteknologia: globaalit viestintäverkot, maailmantietokoneet, robottijärjestelmät, joilla voidaan ohjata yhä suurempia kokonaisuuksia ja ihmismassoja. Organisatorisesti tehokas tieteellistekninen kulttuuri keskittyy lopulta

universaaliksi. Vain globaalit teknosysteemit kykenevät enää tuottamaan uusia innovaatioita, uutta ympäristöteknologiaa ja arkikulttuuria, maailmankanavien folklorea. Vain miljardit ovat kulttuuria.

Teknosysteemien ympäristö jäsenetään ja hallitaan numeroilla, tietokoneohjelmilla, ihminen yksilönäkin on muistisiru tai numero mannerkulttuurin työvoima-, sosiaali- ja kulutustilastoissa, ja tulevaisuusennusteissa. Uudessa ympäristössä menestyy postlokaalinen ihminen, maailmanluokan meritokraatti, joka kykenee sopeutumaan oman teknosysteemiensä yhdenmukaisiin, universaaleihin vaatimuksiin, yhteiseen osaamiseen. Kulttuuri ei enää sopeudu paikalliseen luonnonympäristöönsä, pikemminkin päinvastoin, luonto ja ihminen sopeutetaan teknokoneistojen vaatimuksiin.

Postlokaalisen ihmisen elämänkokemukset tuottaa kansainvälinen palveluteknologia ja rakenteellisesti yhdenmukainen elämys-, tajunta- ja illuusioteollisuus. Ihminen elää yhä kiinteämmin mediaympäristössä, televerkostoissa, taivaskanavien tiedotusriiteissä. Paikalliset kertomukset ovat muuttuneet maailmankertomuksiksi, joiden heeroksia ovat suursuorittajat, TV-samaanit, ihmisjumalat. Kulttimeritokratia tuottaa kerkeämättä oman teknosysteemiensä yliluonnollisia olentoja: huippuihmisiä, yli-ihmisiä; oman kehityksensä alkumyyttejä, teknistä täydellisyyttä ja tulevaisuuden utopioita. Kaikilla kulttuurin alueilla on oltava yliluonnolliset ihmisensä, joita palvotaan; kulttuuri on ihmisrituaaleja, jotka tuovat kaupallista menestystä. Samaanien ja tietäjien tilalla ovat tajuntateknikat ja mielen insinöörit. Folklore on ihmiskunnan tajunnan tuottamista, maailmanuskontoja, universaaleja elämyksiä, ihmishengen rajattomuutta. Kulttuuri ei enää ole yhdessä elämistä, vaan ihmisen hallintaa, sen tehtävänä on pikemminkin siirtää ihminen pois hänen omasta fyysisestä elämästään toiseen tai kolmanteen todellisuuteen, kybertilaan, virtuaaliympäristöön, metakulttuuriin.

Globaali tajuntateollisuus uhkaa korvata arkitodellisuuden, tavallinen ihminen voi identifioitua keinoympäristöön, kuluttaa teknisesti yhä täydellisempiä mielen kokemuksia, terapiaoppeja ja olemassaolon selityksiä. Kulttuurin rikkaus on elämysten tuottamista ja kuluttamista, tulevaisuuden kokemisen mahdollisuuksia. Ihminen saa viihdyttää itseään, kuluttaa yhä enemmän vapauksia, seksiä, väkivaltaa, ja huumeita. Hän oppii rakentamaan itse itsensä, harjoittamaan itsehoitoa, itseuskontoa, itserakkautta. Etnisyys, yhteisöllisyys niin kuin luontokin voidaan kokea mediamaailmassa tai läpikäydä omassa elämässä. Postlokaalinen ihminen voi halutessaan siirtyä kulttuurista toiseen, historiasta toiseen, kuunnella kaikkien kansojen kansanlauluja, järjestää elämänkaarensa aikana erilaisia häärituaaleja, tuottaa itselleen erilaisia etnisiä kokemuksia, täydellisyyttä.

Elämystuotannon on jatkuvasti kasvettava. Teknosysteemien ympäristössä ihmisen syntymäpaikka, kotipaikka ja hautausmaa ovat menettäneet merkityksensä, oman suvun pyhä puu on kenties olemassa jossain virtuaalitodellisuudessa. Kulttuurin kehitys on tajunta- ja kontrollitekniikan kehitystä. Henkilökohtaiset tajuntavälineet seuraavat kuluttajia kaikkialle, elinympäristön tapahtumia ohjaavat älykortit, mikro- ja nanosirut; kansalaisten jokapäiväistä elämää valvoo ubiikki, kaikkialla läsnä oleva teknoäly.

Länsimainen meritokratia sopeutuu jo kokonaan tulevaisuuteen eikä voi tuottaa muuta kuin kehitystä. Yhä suurempi osa teknosysteemeistä ottaa herkeämättä haltuunsa tulevaisuutta: suunnittelee, kehittää, koordinoi, harmonisoi ja fuusioi. Päätepisteenä ei voi olla muu kuin täydellinen kulttuuri.

Millainen on täydellinen kulttuuri, miten se määritellään? Tieteellisteknisen kehityksen utopioita on tulevaisuuden tutkimus täynnä. Onko jo uskottava, että tiede ja tekniikka kykenevät ratkaisemaan kaikki yhteiskunnan ongelmat, että teknosysteemit tulevat tuottamaan täydellisen ihmisen? Onko tulevaisuudessa kulttuuri täydellisesti suunniteltuja kontrolloituneita ympäristöjä, täydellistä tajuntateollisuutta? Mutta miksi puhua tekniikan tai teknoälyn voittokulusta? Kuvittelen mieluummin, millainen on täydellisen kulttuurin sisäinen voima, sen mentaalinen todellisuus.

Täydellistä kehitystä on (1) ykseys. Ihmiskunta on ykseys, sillä on yksi kulttuuri ja yksi yhteinen kehitys. Jokaisella elämänalueella on vain yksi teknosysteemi, joka ylläpitää omaa tulevaisuuttaan. Kulttuurin

välineet tuotetaan automatisoiduissa tietoteollisuuden, tavarateollisuuden, huoltoteollisuuden ja tulevaisuusteollisuuden globaaleissa tuotantoverkostoissa, joita kutakin elämänaluetta varten tarvitaan vain yksi.

Täydellinen kulttuuri on (2) *rajaton*. Mediaverkkojen ja tajuntateollisuuden kehittyessä ihmiskunta saavuttaa rajattoman ykseyden. Yhteiset tietoverkot, maailmanaivot, yhdistävät eri teknosysteemeissä elävät ihmiset, toinen ihminen on aina tajuntaverkostossa läsnä. Henkilökohtaisilla tajuntavälineillään maailmankansalainen on joka hetki yhteydessä universumin kybertilakeskuksiin, postlokaalinen todellisuus on rajattomia visioita ja mediapintoja, kosmisia tajuntatekstejä, rajatonta elämystiedettä.

Täydellisyys on (3) *ehtymätön*. Se uusintaa jatkuvasti uutuutta. Postlokaalinen ihminen voi valita ehtymättömästi uusia tajunnan sisältöjä ja elämänkokemuksia, persoonallisia tyylejä, rajattoman olemassaolon viimeisiä selityksiä ja tulkintoja. Halutessaan hän voi konstruoida uudelleen sosiaalisen habituksensa ja kommunikaatioverkostonsa, oman alakulttuurinsa; reflektoida uutta mieheyttä ja naiseutta, suomalaisuutta. Teknokoneistot tuottavat hänelle maailmantason multietnisiä elämyksiä, uusia ja uusia perinteitä, siirtymäriittejä, lokaliteetteja, ehtymätöntä polykulttuuria, finalisaatiota.

Palaako paikallinen kulttuuri takaisin? Postmoderneissa utopioissa odotetaan, että rakennemuutosten ketju katkeaisi, eteenpäin kiitävä "länsimainen aika" ikään kuin pysähtyisi ja tavallinen ihminen kykenisi jälleen hallitsemaan ympäristöään ja omaa elämäänsä. Yhä useammat odottavat, että tieteen ja tekniikan valtakausi loppuu, että internet ja muut "vapaat tietoverkot" antavat ns. tavalliselle ihmiselle mahdollisuuden vastustaa ylhäältä ohjattua teknosysteemien kulttuuria ja valtioiden kontrollia. Moderni tiede ja taide ovat olleet rakentamassa valtiota, joka on ottanut haltuunsa kansalaisten koko elämän, jopa monopolisoinnut ihmisen riiston ja väkivallan. Globalisaation edetessä on muodikasta tuomita kansallisvaltio ja uskoa, että valtiokulttuurien hävitessä palaamme kansalaisyhteiskuntaan, autonomisten kansalaisten verkostoihin, uudentyypisiin etnisiin yhteisöihin, heimojen kulttuuriin.

Samanaikaisesti kansallisvaltioiden tilalle keskittyy uusi kuviteltu valtioyhteisö, maanosakulttuuri. Samanaikaisesti tavaratuotannon teknosysteemit tuottavat teknisesti yhä monimutkaisempaa, mutta kulttuurirakenteiltaan yhä yhdenmukaisempaa kehitystä, pyörittävät systemaattisen jäljittelyn sampo-myllyä, keskittävät ajattelun hierarkian. Kaikille elämänaloille on syntymässä yhä universaalimpi meritokraattien tieteellistekninen jäljittelykulttuuri ja ekologisille voittajille opetetaan yhä tehokkaammin globaali teknologia, yhteinen kulttuurihistoria, länsimaisuuden yhteiset symbolit, yhteiset päämäärät; ja länsimaisen kulttuurin yhteiset viholliset. Teknosysteemien ympäristössä ihminen on yhä enemmän tarpeen vain maailmantason suorittajana, maanosakansalaisena ja globaalien kulttuurien kuluttajana.

Nykyisyydessä ja tulevaisuudessa eivät ole vastakkain moderni ja kuviteltu postmoderni, vaan paikallinen ja paikaton kulttuuri, paikalliset yhteisöt ja globaalit teknosysteemit; vastakkain ovat jo pienten kansakuntien kansallinen sivistys ja globaalit ihmiskunnan tajunnan hallintajärjestelmät.

Kulttuuriantropologiassa optimistit uskovat, että kansallinen identiteetti säilyy. Etnisyys niin kuin sukulaisuuskin on *primordiaalista*, syvää kuulumista johonkin, eikä valtioiden kansallista muistiakaan voida hävittää. Suomalaisilla on ollut vuosituhansien kohtalonyhteys, oma etnomaisemansa, ethnoscapensa. Etninen identiteetti olisi ikään kuin suomalaisten perimään juurtunut *mentaalinen konstruktio*, joka eläisi myös yksilöllisissä maailmankuvissa ja tulkinnoissa, ja kontekstuaalistuisi vaikkapa suomalaisten TV-ohjelmien valinnoissa. Globaalien tajuntatekniikan imperialismi ei lopultakaan voisi murtaa kansallisia eroja. Toisaalta on etnisiä idealisteja, joiden näkemysten mukaan kansat ja etniset ryhmä *reprodusoivat* alati omaa kulttuuriaan ja identiteettiään, tai *mentaliteettiaan*. Kulttuuri ei ennenkään ole ollut monoliittista samanlaisuutta, vaan kansojen ja heimojen yhteiseen kulttuurikehykseen on aina mahtunut rinnakkain eläneitä ylä- ja alakulttuureita; etnisten idealistien avainsanoja on kulttuurien kohtaaminen vastavuoroisuus,

kaksisuuntaisuus, rinnakkaisuus. Maailma on yhä *polykulttuurinen* ja *multietninen*, globaali yhtenäisyys on arkikulttuurin ulkopuolella olevaa, toissijaista *metakulttuuria*.

Nykykulttuurin tutkijat tarkastelevat ihmistä ennen kaikkea kuluttajana, jonka oma kulttuuri on yksilöllistä ja subjektiivista, omia elämänprojekteja, oman olemassaolon julkista näyttämistä, performansseja, autonomisen hengen itsetulkintoja, itsereflektointia, oman tyylin luomista. Yksilöiden persoonallinen maailma pyörii oman kehon ympärillä ja yhteisöjen kadottua narsistinen ego-ihminen rakentaisi omaan bodyaan, omaa imagoaan tai itsekuviaan, heijastaisi omassa kehossaan elämänhistoriaansa. Avainsana olisi *tyyli*, jonka avulla kansainväliset ihmiset ilmentäisivät kuulumista johonkin ryhmään, ehkä tulevaisuudessa myös kuulumista johonkin etniseen heimoon tai kansallisuuteen. Etninen identiteetti olisi kuitenkin tilannesidonnaista, situationaalista, niin kuin kaikki sosiaalinen viestintä tai kulttuurinen vaihto.

Nykyajan *intrakulturalistit* tai *etnometodologit* väittävät, että todellista on tavallisen ihmisen arki, yhteinen tuotantoprosessien ja yhteiskuntasuhteiden sanelema jokapäiväinen elämä. Kulttuurien moninaisuus, uusi identiteetti löytyy erilaisten ihmisryhmien arjesta, suomalaisen ihmisen arjen sankaruudesta, yhteisistä selviytymisstrategioista, omien kulttuuriverkostojen tuottamisesta. Avainsanoja on vastarinta, *resistanssi*; nykyajan metropolit ovat täynnä uusetnisiä selviämisyhteisöjä, verkostoja, jotka pirstovat ja uudelleenorganisoivat valtiokulttuurin yhdenmukaistaman elämän.

Ja lopuksi. *Konstruktivistien* mukaan etnisyys on nykyisessä kaupallisessa maailmassa yhä olemassa, mutta se tulee olemaan tietoisesti luotua ja uudelleen muotoiltua kuten mikä muu markkinatuotetuote tahansa. Etniset mielikuvat, stereotypiat ovat tarpeellisia monilla kansainvälisen kaupan ja kulttuuriteollisuuden alueilla, kuten matkailun tai urheilun teknosysteemeissä, ja yhä edelleen myös vähemmistöjen etnisessä politiikassa tai eri kansallisuuksien luodessa verkostojaan kasvavissa monikansallisissa megapoleissa. Kansallisuus olisi yhä käyttökelpoinen ase ihmisryhmien taistellessa maapallon hupenevista luonnonvaroista, ekologisesta tilasta. *Etnogenesis* jatkuu! Mutta etnisyydenkin on sopeuduttava aikansa kulttuuriympäristöön, markkinatuotteena se on olemassa siinä kuin muutkin läpikapitalisoituneen maailmantalouden kulttuuri-ilmiot. Tulevaisuuden kartoissa Itä- ja Länsi-Suomen erot voidaan luoda mediaverkostoissa, ja kenties vielä mitata kulutusluvuilla; suomalaisuus olisi mainostuote, logo tai trendi, joka näkyy numeroina globaalin maailmankulttuurin tilastollisissa vertailuissa.

Arkikulttuurissa on lopulta kysymys siitä, voiko tajuntateollisuus korvata tavallisen ihmisen elämän, onko globaalissa täydellisessä meritokratiassa merkitystä vain suorittajilla, täydellisellä ihmisellä? Tuleeko kulttuurilla olemaan sama tehtävä kuin huumeilla: todellisuuden hävittäminen? Paikallisuus ei voi syntyä uudelleen, elleivät globaalit markkinat lakkaa toimimasta – globaalien energiamuotojen ehtyessä – ja yhteisöt palaa elämään omaan paikalliseen ympäristöönsä, todellisten paikallisten resurssiensa varassa. Nuorille oma kulttuuri on se, jossa he kasvavat ja jokaisen sukupolven perintö joutuu vuorollaan väistymään. Ehkä ihminen haluaa yhä elää jossain, paikassa tai sosiaalisessa tilassa, ja kulkea läpi elämänkaarensa, solmia avioliittonsa ja etsiä oman yhteisönsä; katsoa ja kuunnella itse, kuinka tarina kerrotaan.

Kirjoitus on suomenkielinen versio Finnish Folklore Atlas -teoksen luvusta Postlocal Era. Helsinki 2009.